

is gevaarlijk wil men zo een organisatie levend houden. Het tegengestelde gevaar ligt in de versnippering, nl. dat er zoveel in één huis gebeurt dat je ook als toeschouwer geen overzicht meer hebt. Zeven producties in één seizoen bijvoorbeeld kan je niet aan één artistiek leider ophangen. De Trust bijvoorbeeld is erg gegroeid: je krijgt meer mogelijkheden maar dan kom je in een schaal terecht waarin je de hele structuur moet herbekijken. Vele gezelschappen kampen met dat soort groeiproblemen. Je komt dan in een andere manier van theater maken terecht, een andere manier van communiceren. Kleine gezelschappen maken vaak het interessantste theater, maar als ze groter worden – met hulp van de overheid – verandert hun context. Het ro Theater, het Toneelhuis en ook het NTG hadden of hebben het voordeel dat ze met een blanco blad kunnen beginnen, dat zijn ideale momenten waarop je het geheel kan herdenken.

Uiteraard leggen de subsidiënten bepaalde

normen op. In Nederland is men bezig die normen te herdenken. We leven in zo kleine landjes: in feite is het absurd dat de overheid aan iedereen dezelfde eisen oplegt. Je moet voldoen aan een aanbod in je eigen stad en je moet ook nog reizen. We pretenderen een soort 'verenigde staten' te zijn en in feite zijn we een conglomeraat van dorpen. Elk gezelschap versnippert zijn energie door te veel taken op zich te nemen. Men zou landelijk moeten bekijken waarin artiesten geïnteresseerd zijn en een balans zoeken tussen al die behoeften. Als gezelschappen graag reizen, laat ze dan reizen en ondersteun dat ook. En geef iemand die vooral in eigen stad iets wil ontwikkelen honderd procent de kans om dat te doen. De balans moet wel in evenwicht zijn: in Limburg moet ook theater getoond worden. Nu legt men alles aan iedereen op. Over dat soort zaken zijn er nu in Nederland gesprekken aan de gang tussen de zeven meest gesubsidieerde gezelschappen. Binnen twee seizoenen is er weer een nieuw

Kunstenplan. De overheid zegt: 'vertel waar je mee bezig bent en wij zullen verbeteringen aanbrenge(n) waar mogelijk.' Zoiets kan alleen de gezelschappen én hun werk én dus ook het publiek ten goede komen.

Vlaanderen

Voor mij werd het hoe langer hoe moeilijker om in Vlaanderen te werken. Als ik met een idee zat van iets dat ik graag wou maken, kon ik maar op heel weinig plekken terecht. Festivals hebben eigenlijk nog het meeste geld om iets te verwezenlijken. Het Kaaithater heeft te beperkte middelen om zijn affectie met bepaalde artiesten te kunnen waarmaken; Muziektheater Lod biedt een heel plezierige werksfeer, artistiek legt men je geen strobreed in de weg, maar ze zijn beperkt in hun financiële en organisatorische mogelijkheden. In Nederland kan ik je direct een tiental van dat soort plekken opnoemen. Alleen al het feit dat ik voor het ro Theater gevraagd ben... Wie in Vlaan-

